

«ЧЕРВОНА РУТА-2009» ЗАПАЛИЛА НОВІ ЗІРКИ

Ірина Сікорська

УДК 784.68(477)

Збираючись до Чернівців на двадцятий ювілейний фестиваль «Червона рута», я на-мріяла собі «мандрівку в молодість» – походити мальовничими вуличками цього старовинного міста, побачити добрих друзів – «ветеранів рухівського руху», згадати буремні події сьогодні далекого вже вересня 1989 року. Проте опинилася в самому центрі подій: і ще в дорозі дізналася, що мене обрали відповідальним секретарем журі. Тож, зійшовши з потяга на бруківку чернівецького вокзалу, через 15 хвилин опинилася в Зеленому театрі, де вже розпочалися конкурсні прослуховування в жанрі поп-музики. Наступний тиждень пролетів у божевільній музичній круговерті (у конкурсі взяло участь 130 «виконавських одиниць»!). Очевидно, що минулий фестиваль вартий серйозного аналізу й узагальнень. Це потребує певної часової відстані, однак деякі підсумки дозволю собі висловити вже тепер.

Почну з головного. Нарешті, після двадцяти років існування (!) фестиваль «Червона рута» визнано (читай – реабілітовано) державою, що виділила кошти на його проведення та підтримала на найвищому рівні (це засвідчив Президент на заключному концерті). А отже, можна сподіватися на відновлення й розвиток усіх його попередніх знахідок і здобутків (школи майстерності, замовлення цікавих і якісних пісень та їх аранжувань для учасників фіналу, гастролі лауреатів в Україні й за кордоном тощо). Адже й кількість охочих взяти участь у «Червоній руті» (загалом – понад чотири тисячі учасників!), і попередні прослуховування, і фінальні змагання ще раз довели виняткову його потрібність і цікавість для молоді. До того ж «Рута» сьогодні залишається єдиним виключно україномовним молодіжним музичним фестивалем в Україні, у якому головними критеріями оцінки є національна визначеність, новизна,

оригінальність. Цей фестиваль унікальний ще й тому, що віддзеркалює «музичну дійсність» сучасної молодіжної аудиторії, є її своєрідним «зрізом»: на ньому звучить те, що чують і хочуть чути сучасні тінейджери.

Насамперед ми стали свідками справжнього вибуху виступів рок-гуртів – прослухали п'ятдесят сім (з восьмиста двадцяти трьох, які були представлені на обласних відбіркових конкурсах). Якщо зважити на протест, яким сповнена рок-музика, стає очевидним: у такий спосіб молодь активно реагує на події навколишньої дійсності. При цьому надзвичайно активно і яскраво виявили себе представники «східних» регіонів. Вони були цікавішими, «креативнішими», за висловлюванням голови журі – відомого музичного діяча, скрипаля, заслуженого артиста України Кирила Стеценка. Чого варті самі назви: «Вибач, я стріляю» (Новоград-Волинський Житомирської обл.), «Пестициди» (Чернівці, диплом), «Інший світ» (Івано-Франківськ), «Веселі стаканчики» (Миколаїв, диплом), «Постсенс» (Біла Церква Київської обл.), «Цебер Касала» (Донецьк). Яких тільки напрямів ми не почували! Арт-рок («Час уперед», Цюрупинськ Херсонської обл.), поп-рок («Мартіні», Київ), фольк-рок («Тріпанка», Ужгород, відзнака), регі («Психо Трон», Кременчук Полтавської обл.), брит-поп («Шейк біфо», Черкаси, відзнака за артистизм), гард-рок («Еплсін», Миколаїв, диплом), баладний рок («Гапочка», Київ, диплом), world music («Полікарп», Київ, друга премія), психоделічний метал («Нейроз», Коломия Івано-Франківської обл., диплом), альтернатива («Гравіцапа», Львів, диплом) та ін. Не бракувало й «старого, доброго» рок-н-ролла («П'ять зірок», Івано-Франківськ; «Повний привід», Тернопіль, диплом). У рамках етно-року претендував виступати київський гурт «ТаРута», проте суддівська рада вирішила перевести його в номінацію «акустична музика», де й присудила другу премію. Варто коротко окреслити

ще одну очевидну проблему: багато колективів «переросли» зазначені в положенні жанри «сучасної пісні й популярної музики», а тому назріла потреба внести до нього певні корективи й можливі жанрові дефініції. Гостро постала також проблема репертуару (це стосується всіх номінацій) – майже в кожній «виконавській одиниці» виявилася лише **одна** пісня (з трьох необхідних) – яскрава, іноді знакова, іноді шлягерно-заводна, іноді просто гарна, а іноді (значно рідше) все це представлене разом («Миша» й «Карпатський феномен»). З'явилися на фестивалі «сини» й послідовники «ВВ» («ДТ-75», Верхньодніпровськ Дніпропетровської обл., диплом; «ПРОДЖЕКТОР ДЖМІЛЬ», Львів), «Скрябіна» («Копірайт», Луцьк), «Крихітки Цахеса» («Сьоме небо», Львів). Хоча вистачало й «Чикаґо» й «Металліки», «Рамштайна» й «Нірвани». Цей ряд можна було би продовжувати: мабуть, позначився брак досвіду й професіоналізму – адже більшість учасників нинішнього фестивалю є або його ровесниками, або не набагато старші. Наприклад, кіровоградський гурт «Культ» (третья премія). Чого тільки не було в його композиціях! І фольк, і метал, і автентика, і ще багато чого. І далеко не завжди це було органічним, іноді мало відверто наслідувальний характер. На третю премію колег «втягла» фронтвумен Оксана Гуслиста – надзвичайно показна й ефектна. Саме вона продемонструвала чотири (!) види вокальної манери. Як драйвово вона трешувала! Не гірше, ніж панки із «Ценевам-цекотам» (Городенка, Івано-Франківської обл., друга премія). Саме їх панк-гопак у композиції «Сковронешку» «завів» і численну публіку, і журі, забезпечивши їм друге місце. Варто відзначити також хоч і невелику, але вагому частку патріотичних композицій – «Червона зима» (сл. В. Сосюри, пам'яті загиблих героїв), («Своєрідне», Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.), «Ніхто» («Аритмія», Суми, відзнака), «Гей там на горі Січ іде» («Нейроз»), і найкраща, дуже міцна професійна й несподівана «Моя Україна» гурту «Догма» (Горлівка Донецької обл., диплом).

Звісно, в одній статті неможливо розповісти про всіх учасників, проте імпонують прикольні пісеньки «Дупа Джонні Депа» гурту «Янсен Кукансен» (Херсон, диплом) і «Пацики на моциках» («Своєрідне»), «стьобно»-панкові «Карузо» та «Два гарбуза» («Оратанія», Львів,

диплом), психоделічна «Зачекай» («Еліс», Київ, третя премія). До речі, їх гедлайнер Ольга Запорчевна виявила мужність і неабиякий жіночий героїзм. На фестиваль вона приїхала з сином, якому виповнилося два (!) тижні.

Багато чого ще можна було б розповісти про рок-номінацію та її героїв, проте на увагу заслуговують також інші.

Досить парадоксальною виявилася номінація «акустична музика». Майже кожен з учасників був оригінальним, тож не дивно, що з п'ятнадцяти «виконавських одиниць» було відзначено половину, проте прізвища головних переможців сюди було «перенесено» з номінації «популярна музика». Так, другу премію розділили вельми перспективна й самобутня співачка Ольга Діброва (сміт Горностаївка Херсонської обл.), чудовий чоловічий акапельний секстет «Адлібітум» з Києва (продовжувачі лінії «Пікардійської терції» – «Менсаунд») та київський гурт «ТаРута». Українськими «Бі Джиз» назвав дует незрячих братів Золотухіних з Луганська К. Стеценко. Їхній добре злагоджений дует, гарний вокал, щирі композиції («Пам'яті Івасюка», обробка народної пісні «Зозуленька» й «Тарасова гора») підкорили публіку і суддівська рада одноголосно погодилася з ним, присудивши третю премію й спецвідзнаку від Міністерства молоді та спорту. «Дітьми Гадюкіних» обізвали гурт «Цвіт кульбаби» з Івано-Франківська, проте їхні композиції «Катерина», «Віночок», «Зозулька» звучали весело й задержували та були добре сприйняті. Однак журі оцінило їхній виступ на свій розсуд: перевело в номінацію «рок-музика», де й присудило третю премію. А коли заспівав Роман Кинів з Ужгорода, чомусь одразу пригадався Юрій Шевчук із «ДДТ». Справжніми «аксакалами» на «Руті» виглядали члени знаменитої в київських інтелектуальних колах «Дахи Брахи», що й посіла тут заслужене перше місце, прикрасивши своєю композицією «Ой там, за лісочком» концерт-закриття на стадіоні.

До речі, про слухачку аудиторію варто сказати кілька слів окремо. На денних прослуховуваннях її було не так і багато, хоча вхід і був безкоштовним. Можливо, свою роль відіграли «робочі будні». Цікаво, що на рокерів привели... групу дітлахів із сусіднього дитячого садочка. Як вони витанцювали! Ось де був справжній драйв! А коли їх стали забирати

(очевидно, наближався час обіду), вони друж-но заревли. Ближче до вечора кількість гляда-чів збільшувалася, і з настанням сутінків зала Зеленого театру була вже заповнена вщент. Публіка була жвавою, привітною, палко відгу-кувалася на всі заклики і хвацько витанцюву-вала, незважаючи на вік. Серед присутніх було немало «ветеранів» – із солідними лисинами й черевцями. Очевидно, це були глядачі першої «Рути», а можливо й колишні рокери?

Номінація «сучасна танцювальна музика» «завалила» хіп-хопом і реперами з театраліза-цією. Так, хмельницький гурт «Хіп-хоп-фемілі» (третя премія) залучив шоу-балет, двох кара-тистів та велосипедиста, який виконував склад-ні фігури, проте й без цього антуражу їхні ком-позиції звучали дуже по-свіжому й оригінально. Особливо варіації на пісню «Червона рута» та брейк-дансова «Big бой Льова». «Найс дей» із Харкова (друга премія) підкорив патріотичною піснею «Той день», де солістка «драпірувала» себе національним прапором. Земляки цього гурту з Харкова «Бабка Рапуха і козак Амур» (диплом) розважали публіку костюмами й сміш-ними пісеньками «Я бабка з села» та «Сало і цибуля». Справді танцювальним і таким, що за-вів зал, став виступ гурту «Р.К.С.» із Кременчука Полтавської обл. (диплом), де фольк досить вдало поєднувався «з начиткою».

Номінація «Інша музика» була дійсно іншою, порівняно з усім, що ми чули до й після того. Учасників тут було небагато, проте всі вони були нестандартні. Почнемо з тріо «Золоті се-стри» (Тернопіль, третя премія), яких прямо із заключного концерту Центр сучасного мисте-цтва «Дах» забрав на «Гоголь-Фест» до Києва. У їхньому виступі поєднувалися епатаж, пси-ходеліка, театралізація та неабиякий артис-тизм. Не останню роль відіграв і тембр їхніх го-лосів з імітацією побутової сварки (компози-ція «Бородата жінка»). Львівський «Шоколад» (друга премія) перенесли з номінації «популяр-на музика», тому що яка ж «попса» об'єднує джаз-вокал, регі і віртуозне соло саксофона? При цьому доволіно (але дуже непогано) пере-співували популярні народні пісні «Вербовая дощечка», «Чия ж то долина?», «Несе Галя воду». Лауреаткою першої премії стала вже ві-дома співачка Млада з композиціями «Дивная промова», «Межі горами розшумілась річ-ка», «А дівчина молода», яка комусь нагадала

Крістину Агілеру, а комусь – автентичних вико-навців народного співу.

Нарешті, щодо номінації «популярна музи-ка» мушу зазначити таке: більшість із тридця-ти п'яти учасниць і двох учасників вирізнялися досить сильним голосом і непоганим виконав-ським рівнем. І це природно, українці ж (у цьо-му випадку – українки) – нація співова, проте, як правило, це другі руслани, анілораки, селін-діони, крістініагілери, уїтніг'юстони, бьорки та ін. Позначився тут і брак репертуарних пісень. З іншого боку, ми виявили значне збільшен-ня кількості авторської музики та текстів серед самих виконавців. Загалом це непогано, бо є ознакою творчого, а не лише «споживацького» підходу виконавця до пісні (а може – економії коштів на композиторах і поетах). Однак далеко не всі вони були якісними й цікавими.

Третю премію в цій номінації розділили Тарас Василенко (Запоріжжя), Ольга Троян (Київ) та Лариса Шелест (Бердянськ Запорізької обл.); другу – Тетяна Клименко (Красний Луч Луганської обл.) й Аліна Башкіна (Донецьк). Усіх їх можна було б об'єднати девізом-назвою пісні «Співаю тобі, Україно!». Я впевнена, що їхній спів невдовзі зазвучить «на повен голос», і почує його вся Україна.

Нарешті, знаковою подією «Червоної рути-2009» стало присудження втретє за всю її іс-торію гран прі. Його отримав «Солома-гурт» з Києва – тріо на чолі з актрисою й режисеркою Соломією Мельник. І тут я дозволю собі про-цитувати заступника голови журі, багаторічно-го художнього керівника фестивалю, кандида-та мистецтвознавства Анатолія Калениченка: «Основна інтрига полягала в тому, що Соломія є донькою директора «Рути». До того ж членами журі були її мати – керівник фольк-гурту «Дай Боже!» Ольга Мельник та два її дядьки: відомий композитор і аранжувальник зі Львова Роман Мельник і виконавчий директор фестивалю Мирослав Мельник. Тому, щоб не викликати зайвих розмов і звинувачень у необ'єктивності й заангажованості суддівської ради, виникла думка розглядати цей виступ як позаконкурс-ний. Однак усі члени журі були одностайні: представлені композиції «Селезень», «Панночка» та «Козел в юпці» були значно якіснішими за все почуте до того. Це насправді відповідало всім позиціям творчої концепції фестивалю – музи-ка була позначена національними рисами, по-

будована на авторському переспіві народних пісень, яскравою, неповторною, сучасною, молодіжною, талановитою, і, що найголовніше – дуже органічною. До того ж вона була присвячена пам'яті загиблої старшої сестри Соломії – Ярослави. Отже, за спільним рішенням, усі Мельники покинули засідання суддівської ради (щоправда, не всі з них були тим задоволені). Тарас, який через відсутність передбачених коштів приїхав лише в останній день, взагалі був відсутній. А після досить гострої дискусії більшістю голосів було прийнято рішення “абстрагуватися” від прізвища Мельник і оцінювати відсторонено, за результатами виступу. Так і народилися треті володарі гран прі».

Отже, «Червона рута-2009» стала історією. Чи вдалася вона? Безсумнівно: адже на ній визначено двадцять три лауреати, двадцять п'ять дипломантів та названо близько двадцяти окремих відзнак. Колосальний цейтнот, зумовлений значною кількістю учасників «на часову одиницю» фестивалю, спричинив перенапруження всіх служб і певні організаційні негаразди (журі працювало по двадцять годин на добу, проте дипломи виписувалися в останню хвилину, а концерт переможців ішов «з коліс»). Та все це виявилось виправданим, що й засвідчили концерт переможців у чернівецькому Зеленому театрі та концерт-закриття на стадіоні.